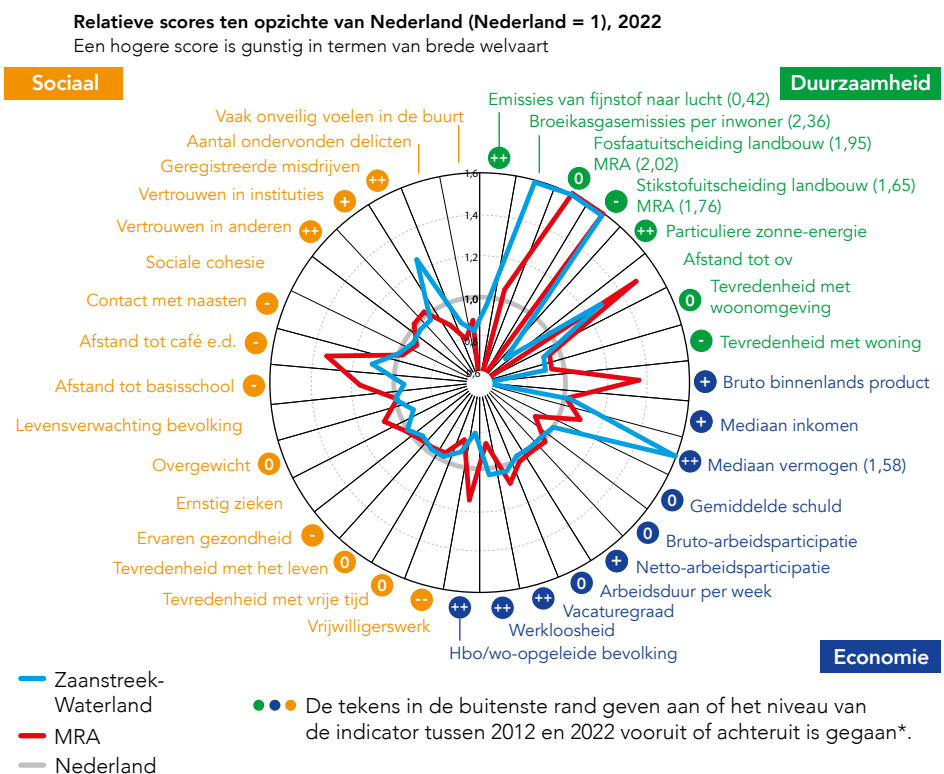

5.6 Zaanstreek-Waterland

Brede welvaart in Zaanstreek-Waterland

Deelregio Zaanstreek-Waterland is een samenstelling van twee gebieden: Zaanstreek (de gemeenten Uitgeest,³⁰ Wormerland en Zaanstad) en Waterland (de gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend en Waterland). In de onderzochte periode was het besteedbaar inkomen en de arbeidsparticipatie in de regio vergelijkbaar

Figuur 1 Brede welvaart in Zaanstreek-Waterland

* -- achteruitgang groter dan -1,5 procent; - achteruitgang tussen -0,5 en -1,5 procent; 0 verandering tussen -0,5 en +0,5 procent; + vooruitgang tussen 0,5 en 1,5 procent; ++ vooruitgang groter dan 1,5 procent. NB Voor de leesbaarheid van de figuur zijn onder- en bovengrenzen gehanteerd. Wanneer de score onder 0,6 of boven 1,6 uitkomt, is deze bij de indicator vermeld.
Bron: CBS (bewerking Vrije Universiteit Amsterdam)

met de rest van de MRA en Nederland. De beroepsbevolking was voor het grootste deel opgeleid op mbo-niveau. De gemiddelde schuld per huishouden en de werkloosheid waren lager dan het MRA gemiddelde, evenals het aantal geregistreerde misdrijven. De sociale tevredenheid lag rond het landelijk gemiddelde. De tevredenheid met de woonomgeving en de woning steekt ongunstig af ten opzichte van zowel de MRA als Nederland. Figuur 1 vat samen hoe Zaanstreek-Waterland presteert op deze en andere brede welvaartsindicatoren.

Gedurende de afgelopen tien jaar zien we een gunstige ontwikkeling van de uitstoot van fijnstof, en ook economisch zien we met name op de arbeidsmarkt gunstige ontwikkelingen met een afname van werkloosheid en een toename van vermogens. Op sociaal gebied heeft het vertrouwen in anderen en instituties zich gunstig ontwikkeld terwijl de afstand tot voorzieningen juist is toegenomen.

Tabel 1 Kerngegevens Zaanstreek-Waterland

		2022		2018	2019	2020	2021	2022	2023
		aantal	aandeel in MRA in %	jaarlijkse groei in %					
Bruto regionaal product	mld euro	11,7	6,1	3,3	2,6	-5,2	6,7	4,3	0,3
Arbeidsvolume (fte's)	x 1.000	112	8,1	4,1	2,8	-1,6	1,8	3,4	
Werkzame personen	x 1.000	146	8,7	4,1	2,6	0,4	1,9	3,9	
Bevolking	x 1.000	343	13,2	0,6	0,7	0,5	0,2	0,9	1,2
Potentiële beroepsbevolking	x 1.000	254	12,8	0,4	0,4	0,8	0,0	0,0	1,2
Beroepsbevolking	x 1.000	189	12,6	1,1	1,6	-1,1	1,6	1,1	3,7
Werkzame beroepsbevolking	x 1.000	183	12,7	2,3	2,3	-1,1	1,7	1,7	2,7
Beroepsbevolking naar opleiding	Regio	MRA							
Basisopgeleid	in %	22,8	18,3						
Mbo-opgeleid	in %	42,9	33,6						
Hbo/wo-opgeleid	in %	34,4	48,1						
				aandeel in %					
Bruto-participatiegraad	in %	74,4	75,9	72,9	73,8	72,4	73,6	74,4	76,3
Werkloosheid	in %	3,2	3,9	3,8	3,8	3,8	3,7	3,2	3,1

Bron: CBS (bewerking TNO/SEO Economisch Onderzoek)

De economie van Zaanstreek-Waterland

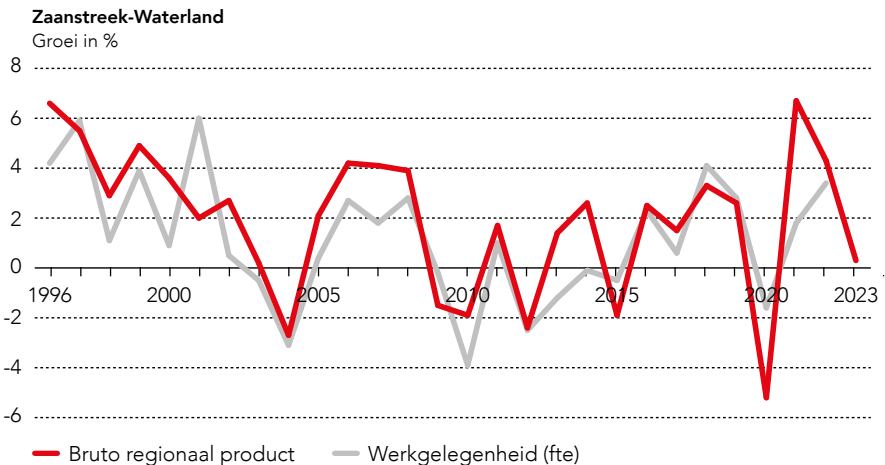
De economie van Zaanstreek-Waterland is na de coronabeperkingen weer krachtig opgeveerd. Waar er in 2020 nog sprake was van een krimp van 5,2 procent, groeiden het brp en de werkgelegenheid in 2021 en 2022 sterk (tabel 1). Voorlopige CBS-cijfers wijzen er echter op dat de economische groei in 2023 beperkt was (figuur 2). De werkloosheid in Zaanstreek-Waterland is lager dan die in de MRA en in 2023 nog verder afgenomen.

Figuur 3 laat zien dat de economische omvang (brp) van Zaanstreek en Waterland nagenoeg gelijk was. In 2022 had Zaanstreek een aandeel van 55 procent in het brp van de samengestelde deelregio en Waterland 45 procent. In de periode 2015-2022 is Zaanstreek sneller gegroeid dan Waterland, zowel in termen van brp als in werkgelegenheid.

Economische ontwikkeling per sector

Figuur 4 toont dat de economie van Zaanstreek-Waterland zeer divers was. De grootste sector was Groothandel, op de voet gevolgd

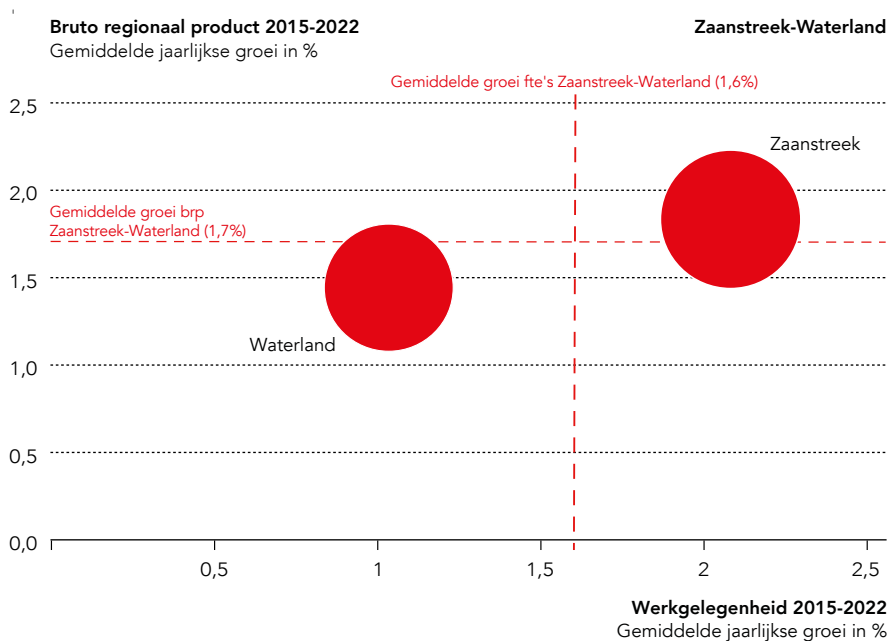
Figuur 2 Economie Zaanstreek-Waterland groeide in 2023 beperkt

Bron: CBS (bewerking TNO)

door Industrie en Onroerend goed. Binnen de Industrie herbergt de Zaanstreek veel bedrijven die voedingsmiddelen produceren. Tezamen genereerden de sectoren Groothandel, Industrie en Onroerend goed in 2022 ruim 38 procent van de totale toegevoegde waarde. Ook Bouw en Zorg leverden een aanzienlijke bijdrage aan het brp. Deze getallen reflecteren de sectorstructuur van Zaanstreek-Waterland, waarin van oudsher sprake is van veel productie, handel en logistiek die gerelateerd is aan de agro-foodindustrie. Ook waren er relatief veel bouwbedrijven gevestigd in Zaanstreek-Waterland. Al deze genoemde sectoren hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de groei van het brp in de periode 2015-2022. Een uitzondering hierop vormt de Industrie, die licht kromp. De Industrie heeft in het bijzonder te maken met een transitie- en verduurzamingsopgave, waarbij spanningen tussen beschikbare ruimte (voor wonen en bedrijvigheid) en congestie op het energienet

Figuur 3 Economie van Zaanstreek groeit gemiddeld sneller dan die van Waterland

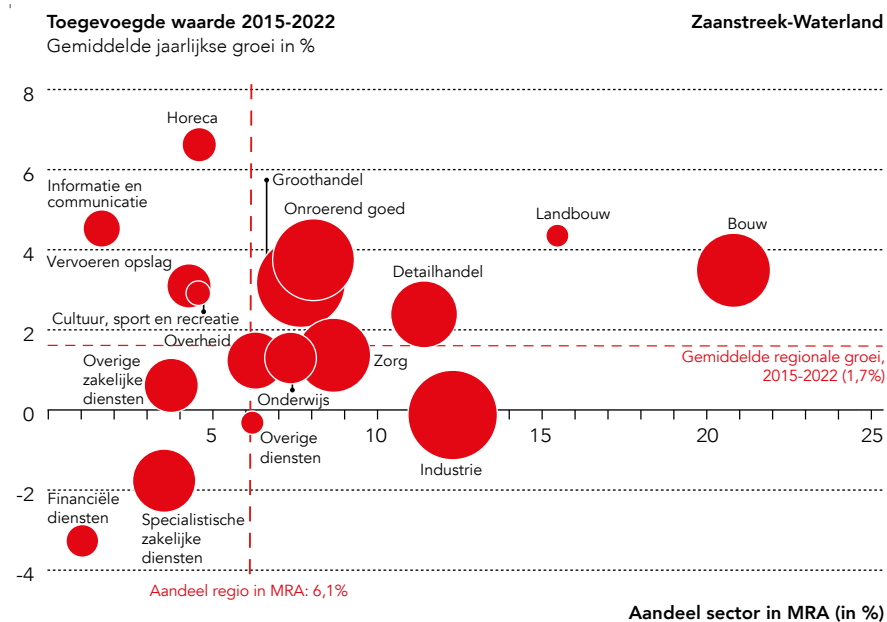

* Grootte van bol: omvang brp 2022
Bron: CBS (bewerking TNO)

voelbaar worden. Een voorbeeld hiervan betreft de lange aanloop naar de overeenkomst voor verplaatsing van activiteiten (zowel vanuit de oude locatie in Zaanstreek-Waterland als vanuit Rotterdam) van het bedrijf Bunge (een producent van plantaardige oliën en vetten) naar het bedrijventerrein HoogTij. Met de investeringen op deze nieuwe locatie hoopt dit bedrijf beter invulling te kunnen geven aan haar verduurzamingsopgave.

De groei van het brp in de periode 2015-2022 (gemiddeld 1,7 procent) ging hand in hand met een groei van de regionale werkgelegenheid van gemiddeld 1,6 procent. Hoewel er over nagenoeg de gehele breedte van sectoren sprake was van groei van werkgelegenheid, nam deze het sterkst toe in de sector Overheid (4,6 procent). De voor Zaanstreek-

Figuur 4 Groei van Zaanstreek-Waterland is zeer divers

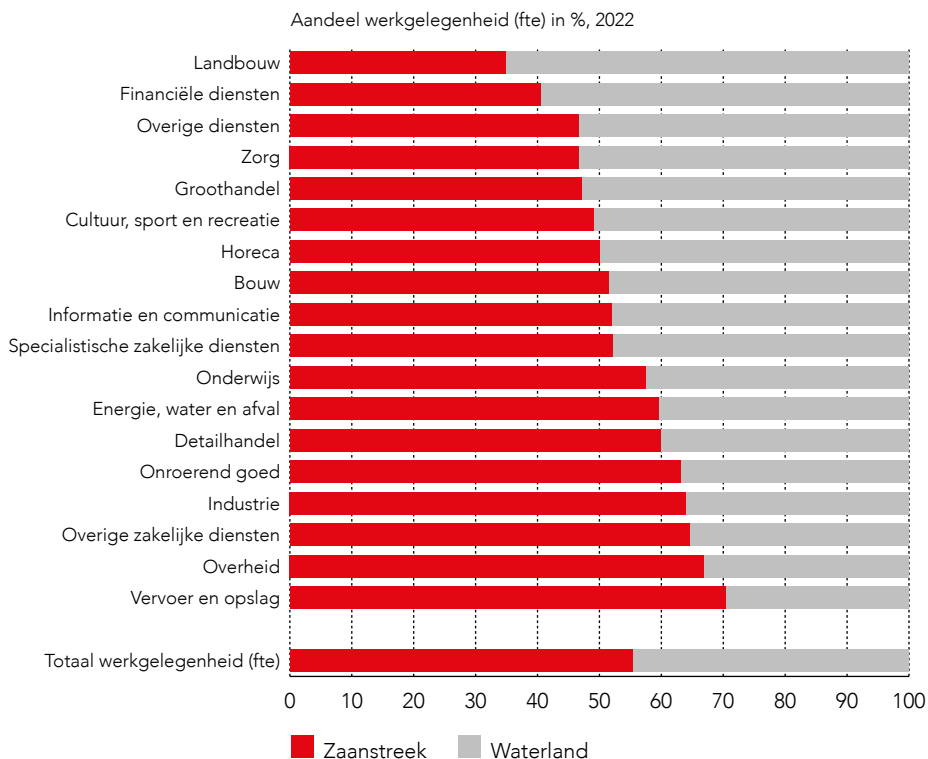
* De bolgrootte (omvang 2022) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.

Bron: CBS (bewerking TNO)

Waterland omvangrijke Industrie had te maken met een afname van de werkgelegenheid.

De werkgelegenheid was tussen Zaanstreek en Waterland op gelijke wijze verdeeld als het brp: 55 procent kwam voor rekening van Zaanstreek en 45 procent van de werkgelegenheid bevond zich in Waterland (figuur 5). Zaanstreek bood relatief veel werkgelegenheid in de sectoren Vervoer en Opslag, Overheid, Overige zakelijke diensten, Industrie en Onroerend goed. Waterland kende relatief meer arbeidsplaatsen in de landbouwsector.

Figuur 5 Tussen Zaanstreek en Waterland zijn veel sectoren ongeveer gelijk verdeeld

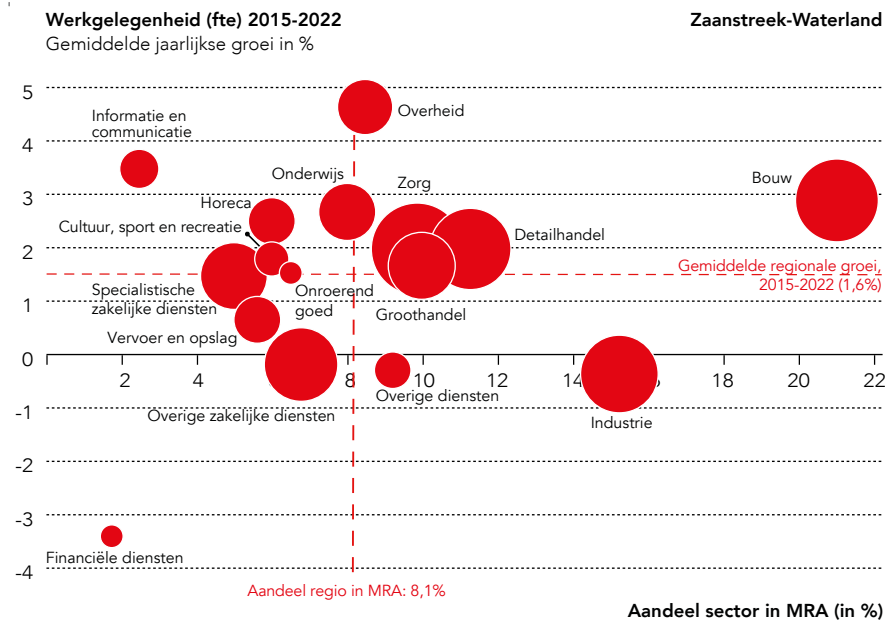
Bron: CBS (bewerking TNO)

Forensen (woon-werkverkeer)

In 2022 had Zaanstreek-Waterland een netto uitgaande pendelstroom van 47 duizend personen. De meeste uitgaande forensen waren werkzaam in Amsterdam (50 duizend personen). Een klein deel werkte in gebieden buiten de MRA (21 duizend personen) en Amstelland-Meerlanden (10 duizend personen). In eigen regio werkten 94 duizend personen, wat neerkomt op ongeveer 52 procent van de werkzame beroepsbevolking. Verder waren de meeste inkomende pendelstromen afkomstig uit plekken buiten de MRA (21 duizend personen) en Amsterdam (13 duizend personen). Er waren geen omvangrijke pendelstromen van en naar Gooi en Vechtstreek en Almere-Lelystad.

Een kaartje met de grafische weergave van de pendelstromen van en naar Zaanstreek-Waterland is te vinden in hoofdstuk 4.

Figuur 6 Overheid groeit snel, Industrie laat krimp van werkgelegenheid zien

* De bolgrootte (omvang 2022) geeft uitsluitend de verhouding binnen de eigen regio weer. De omvang van de sectoren is zodoende niet vergelijkbaar met die van andere deelregio's.

Bron: CBS (bewerking TNO)

